Сардор ✡ 2-бет

Бу овулнинг ерлари Амударё билан туташиб кетади. Унинг ҳудуди дарё қайирларидан ошиб, Хоразм вилоятининг Хонқа туманигача бориб етади. Дарё ўзанидаги оролчалардан ҳар иккала соҳил деҳқонлари ризқ-насибасини териб ейди. Туямўйин гидроиншооти қурилмасдан олдин кўплаб серҳосил ерларни, уй-жойларни гирдоб ўз домига тортиб кетган. Бу дарё дастидан неча юзлаб оилалар паноҳ излаб Жамбасқалъа, Қирққиз, Элликқалъа томонлардан паноҳ топишга мажбур бўлган.

Тараққиёт асоси ✡ 3-бет

Сирдарё вилоятида турли миллат-элат вакиллари бир оила фарзандларидек, аҳил-иноқликда яшашмоқда. Истиқлол йилларида жами 5 та миллий маданий марказ шаклланди. Улардан славян халқларининг «Русь» миллий маданий марказига сиёсатшунослик фанлари номзоди, Гулистон Давлат университети доценти Вадим Дубков, қирғиз миллий маданий марказига Сирдарё вилояти педагог кадрларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институти профессори Абдусалом Жонибеков раҳбарлик қилишади.

Тахайюл чизгилари ✡ 4-бет

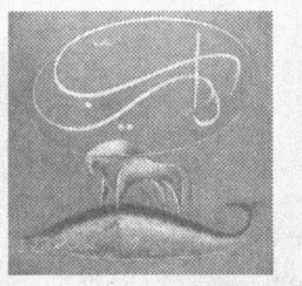

Мусаввирнинг ижодига хос бадиий услублар ранг-баранглиги унинг чуқур миллий характерини янада яққол намоён этади. Умуман олганда, Шавкат Музаффарнинг шарқ афсона ва ривоятлари замонавий бадиий усуллар орқали талқин қилинган асарлари кўргазмага келганларда ажойиб таассурот қолдирди.

Insonga naf keltirish — oliy baxt

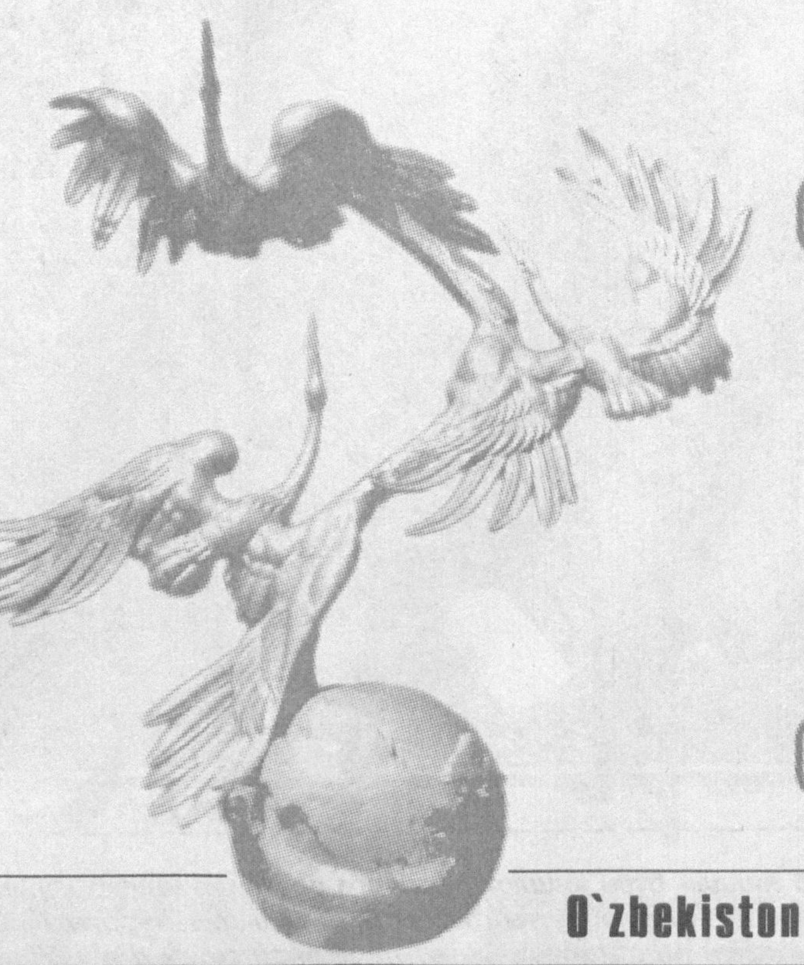

Ishonch

Миллат келажаги — оналар қўлида.
О. БАЛЗАК

2008-yil 29-noyabr, shanba
№144 (2557)

O`zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi gazetasi

Gazeta 1991-yil 21-martdan chiqa boshlagan

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

ФУҚАРОЛАРНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДАГИ ОМОНАТЛАРИНИ ҲИМОЯЛАШ КАФОЛАТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШГА ОИД ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг омонатларини жаҳон молиявий кризисининг эҳтимол тутилган салбий оқибатларидан ҳимоялашнинг ишончли кафолатларини таъминлаш, мамлакат банк тизимига аҳолининг ишончини тобора мустаҳкамлаш, аҳоли омонатларини тижорат банкларига жалб қилиш учун қўшимча шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. Маълумот учун қабул қилинсинки, «Фуқароларнинг банклардаги омонатларини ҳимоялаш кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ, жисмоний шахсларнинг тижорат банклари депозит ҳисобварақларига жойлаштирилган пул маблағлари давлат томонидан ҳимояланган ва фуқароларнинг омонатлари бўйича ҳақ тўлашнинг ишончли кафолатлари қонунан таъминланади.

2. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ омонатларнинг миқдорларидан қатъи назар, фуқароларнинг тижорат банклари депозит ҳисобварақларидаги омонатлари бўйича тўла ҳажмда ҳақ тўлаш кафолатланади.

3. Белгилансинки, фуқароларнинг омонатлари бўйича тўлиқ миқдорда ҳақ тўлаш тижорат банкининг маблағи ҳамда қонун ҳужжатларига мувофиқ тижорат банкларининг бадаллари ва ажратмалари ҳисобига шакллантириладиган Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Марказий банк ҳамда бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ҳафта муддатда «Фуқароларнинг банклардаги омонатларини ҳимоялаш кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига ушбу фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига таклифлар киритсин.

5. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М.Мирзиёев ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг раиси Ф.М.Муллажонов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 28 ноябр

Имкониятлар кенгаймоқда

Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, ишлаб чиқариш корхоналарини техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш, хорижий инвестицияларни янада кенгроқ жалб этиш борасидаги ишлар мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳиятини юксалтиришда муҳим аҳамият касб этаётир.

Наманганлик тадбиркор Акрамжон Сатторов раҳбарлик қилаётган «Турбопласт» хусусий корхонасида замонавий технология асосида пенопластдан қурилиш, қишлоқ хўжалиги, савдо ва қандолатчилик учун зарур асбоб-ускуналар ишлаб чиқарилмоқда.

— Ўтган олти ой ичида 24 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди, — дейди корхона раҳбари А.Сатторов. — Турли қалинликдаги пенопласт листлар, қишда совуқдан, ёзда иссиқдан сақловчи девор ва том ёпқичлари, пол тўшамалари, хоналар шифтини безаш учун қоплама ва карнизлар, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари учун пластмасса қутилар, музқаймоқ ва тортлар учун контейнерлар шулар жумласидандир.

Корхонада ҳозир йигирма киши меҳнат қилаётир. Тез орада ишлаб чиқаришни кенгайтириш ҳисобидан яна шунча иш ўрни яратилади. Буларнинг барчаси мамлакатимизда тадбиркорлар учун яратилаётган кенг имкониятлар самарасидир.

Ҳ.МАМАДАЛИЕВ (ЎзА) олган сурат

■ Халқаро семинар

«Аёллар: Меҳнат бозори ва бандлик»

Аввал хабар қилганимиздек, 27—28 ноябрда ЎзКУФК ўқув марказида «Аёллар: меҳнат бозори ва бандлик» мавзуида халқаро семинар бўлиб ўтди. Уни Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси раиси Дилбар Жаҳонгирова олиб борди. Анжуманда Россия, Озарбойжон, Қозоғистон, Тожикистон касаба уюшмалари ҳамда республикамиздаги турли вазирликлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди. Халқаро семинарда Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамаси раиси ўринбосари, Республика хотин-қизлар қўмитаси раиси Фарида Акбарова сўзга чиқиб, кун тартибидаги масаланинг ўта долзарблигига эътиборни қаратди.

Шундан сўнг Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси ўринбосари Нормамат Аллаёров «Ишловчи аёлларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоялашда касаба уюшмаларининг ижтимоий шерикчилик имкониятлари» мавзуида маъруза қилди. У бугунги кунда аёлларнинг ҳуқуқларини таъминлаш, меҳнат фаолиятини оилавий мажбуриятлар билан биргаликда олиб бориш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича республикамизда мустаҳкам ҳуқуқий негиз яратилганлигини алоҳида таъкидлаб, жумладан, шундай деди:

— Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг фуқаролик жамиятини шакллантириш шароитидаги Ҳаракат Дастурида аёлларнинг меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, хавфсиз меҳнат шароити, ижтимоий ҳимоя ва тиббий хизмат билан таъминлаш, ижтимоий ва маданий ҳаётда иштирок этиш, таълим ва ривожланиш, шахсий дахлсизлик, эркаклар билан тенг ҳуқуқлиликни изчил амалга ошириш масалалари фаолиятимизнинг устувор йўналишлари этиб белгиланган.

Кун тартибидаги масала бўйича сўз олган Республика меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазири ўринбосари Шуҳрат Саидов, «Ижтимоий фикр» жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази директори Раъно Убайдуллаева, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон миллий маркази таҳлил ва тадқиқот бўлими мудири Фарида Бақоева, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси ўринбосари, соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши раиси Озода Муҳитдинова, Республика хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари Гулнора Маъруфова ва бошқалар Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда хотин-қизларни ижтимоий-ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аёлларнинг жисмоний, маънавий ва интеллектуал савиясини юксалтириш, жамиятдаги мавқеини мустаҳкамлаш борасида амалга оширилаётган кенг қамровли ишлар ўз самарасини бераётганини айтиб ўтдилар.

Шунингдек, давлат ва жамоат ишларида хотин-қизлар фаоллигининг ошиб бораётгани, нафақат ижтимоий-маданий, шу билан бирга иқтисодиёт, саноат, қишлоқ хўжалиги, тадбиркорлик соҳаларида уларнинг ўрни ва роли ортганлиги, бундай ғамхўрлик ва эътибор самараси ўлароқ, хотин-қизларни иш билан таъминлаш, уларнинг меҳнат шароитини яхшилаш, аёлларни тадбиркорлик ҳаракатига жалб этиш борасида муайян ишлар амалга оширилгани эътироф этилди. Айниқса, хотин-қизлар меҳнатининг касаначилик, кичик бизнесни ривожлантиришдаги улуши, фермер хўжаликларида аёлларни иш билан таъминлаш, уларнинг ҳуқуқий манфаатлари, меҳнат муҳофазаси каби жиҳатлар кенг таҳлил этилди.

Семинар иштирокчилари учта секцияга бўлинган ҳолда ўзаро мулоқот тарзида фикр алмашдилар.

Икки кун давом этган халқаро семинарда иштирокчилар аёлларнинг меҳнат ҳуқуқи, бандлигини янада ривожлантириш учун кредитлар ажратиш, тадбиркорлик, кичик бизнесдаги иштирокини таъминлаш ҳамда ижтимоий-меҳнат соҳасида гендер тенгликка эришиш, хотин-қизлар ҳуқуқларини таъминлаш бўйича давлат, касаба уюшмалари ва иш берувчиларнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш лозимлигига эътиборни қаратдилар, халқаро ташкилотларнинг нуқтаи назари ва тажрибаси билан танишдилар.

Анжуман якунига кўра тегишли тавсиялар қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз.
Икром ҲАСАНОВ олган сурат

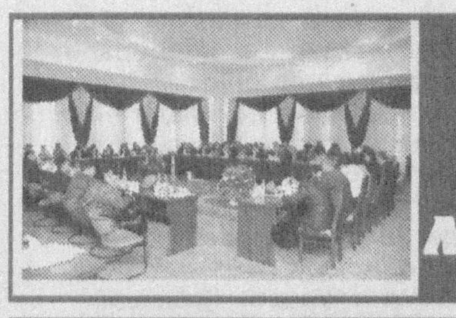

Сўз — хорижлик меҳмонларга

Татьяна ПАШКО, Россия мустақил касаба уюшмалари Федерацияси ташкилий ва касаба уюшмаларини ривожлантириш ишлари департаменти раҳбари ўринбосари, гендер ривожланиш бўйича доимий комиссияси масъул котиби:

— Дунёдаги аёлларнинг тили, миллати турлича бўлса-да, уларни битта мақсад бирлаштириб туради. Бу — дунёнинг тинч-осойишталиги, фарзандлар камоли, оила фаровонлиги ва хотиржамлиги. Халқаро семинар баҳона Ўзбекистонда хотин-қизларга давлат томонидан кўрсатилаётган алоҳида ҳурмат ва эҳтиромга гувоҳ бўлдим. Айниқса, аёлларнинг ўзи қизиққан соҳада фаолият кўрсатаётганлиги, меҳнатининг қадрланиши, муҳофаза қилиниши ва ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватланишида бу жиҳатлар ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда. Аёлларнинг ўз касб, ижодий интеллектуал салоҳиятини намоён этиши учун барча шарт-шароит ва имкониятларнинг яратилганлиги юртингизда аёлларнинг ижтимоий ҳимоя тизими мукаммал шаклланганидан дарак беради.

Сайёра ШАРИПОВА, Тожикистон касаба уюшмалари Федерацияси раиси ўринбосари, Тўқимачилик ва енгил саноат ходимлари касаба уюшмаси республика қўмитаси раиси:

— Ўзбек ҳамкасбларимиз муҳокама учун таклиф қилган мавзу ўта муҳим ва ўз вақтида кўтариб чиқилган, десам асло муболаға эмас. Бугун бутун ер юзида хотин-қизлар ва болалар жуда кўплаб камситишлардан азият чекмоқдалар.

Бундан буён бунга асло йўл қўйиб бўлмайди. Ушбу йўналишда бизда ҳам муайян ютуқларга эришилмоқда. Хотин-қизлар иш кучидан имкон даражасида тўлароқ фойдаланиш учун саъй-ҳаракатлар давом этяпти. Айниқса, енгил саноатда, хусусан, ип йигирув, тикув, трикотаж, ипакчилик каби соҳаларда хотин-қизлар меҳнатидан фойдаланиш бир мунча юқори.

Тожикистон туғилишнинг кўплиги билан ажратиб туради ва табиийки, аҳоли салмоғида болалар катта нисбатни ташкил этади. Бу эса ўз навбатида, мамлакат иқтисодиётини белгилашда болалар учун маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтиришни тақозо этади.

Муҳими, иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш ҳамда ҳуқуқий, фуқаролик жамиятини барпо этиш жараёнида республика касаба уюшмалари ҳам фаол қатнашмоқда. Ушбу анжуманда кўрилаётган масала ҳам тегишли хулосалар чиқариб олишимизга ёрдам беради, деган умиддамиз.

Лайла АҲМЕТОВА, Қозоғистон касаба уюшмалари Федерацияси раиси маслаҳатчиси, ишловчи хотин-қизлар масалалари бўйича комиссия раиси, академик:

— Биз бунгача ҳам хотин-қизлар масалаларига оид кўплаб халқаро конференцияларда ўз муносабатларимизни билдирганмиз, хусусан, 2007 йилнинг ноябр ойида бўлиб ўтган IV Халқаро конференцияда «ЕвроОсиёда гендер сиёсати: тенгликнинг ҳозирги замон сиёсий маданияти йўлида» мавзуидаги маърузамиз мамлакатимизда тўпланган тажрибага асосланди ва у кўпчиликда илиқ таассурот қолдирди.

Шунингдек, шу йил октябрда Варшавада ўтказилган мажлисда «Инсон ҳуқуқлари соҳасида таълим: мактаблар ва олий ўқув юртлари тажрибаси», «Қозоғистонда меҳнат миграцияси, нолегал мигрантлар (айниқса, хотин-қизлар ва болалар) билан ишлаш» каби мавзуларда чиқишлар қилинди.

Мана бугун, Тошкентда айнан шу масалалар билан боғлиқ муаммолар ечимини биргаликда изламоқдамиз.

Таъкидлаш жоизки, Марказий Осиё минтақаси аёллари, ўз моҳиятига кўра, ўхшаши йўқдир. Бизда билим ҳам бор, оиламиз ҳам ибратли. Ўз ҳаётий позициясига эга бўлган хотин-қизларимиз жуда кўп, қолаверса, барчамиз ўз юртимизни жуда севамиз. Демак, ҳаммаси ўз қўлимизда. Болаларимиз ва набираларимизнинг қандай инсонлар бўлиб вояга етиши ҳам асосан бизга боғлиқ. Бинобарин, биргаликдаги саъй-ҳаракатимиз ҳам шунга муносиб бўлиши керак.

Наргизахоним МАМЕТОВА, Озарбойжон тўқимачилик ва енгил саноат ходимлари касаба уюшмаси республика қўмитаси раиси:

— 2008 йил мамлакатимиз касаба уюшмалари учун хайрли келди. Июн ойида Боку шаҳрида Хотин-қизларнинг халқаро анжумани, сентябрда эса республика хотин-қизларининг III съезди бўлиб ўтди. Табиийки, уларда хотин-қизлар меҳнат шароитини яхшилаш, меҳнат муҳофазаси, оналикни ҳимоя қилиш, гендер тенглик, шунингдек, болалар меҳнатидан фойдаланишни таъқиқлаш масалалари муҳокама қилинди.

Шу муносабат билан хотин-қизлар ва эркакларга иш ҳақи тўлашни белгилашда мавжуд бўлган камчиликлар тилга олиб ўтилди. Айни пайтда касаба уюшма етакчилари ушбу соҳада муайян ишларни олиб бормоқдалар.

«Ishonch» мухбири Амина ҚОДИРОВА ёзиб олди

Қаршида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси IV қурултойи қарорларининг бажарилишида бошланғич ташкилотлар ролини ошириш бўйича фаоллар ўқуви бўлиб ўтди.

Фойдали машғулот

Ўқувни вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши раиси Э.Ражабов кириш сўзи билан очиб, амалга оширилиши зарур бўлган долзарб масалалар ҳақида гапирди.

Машғулотларда вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши ходимлари Я.Норов, Т.Зоиров, А.Расулов, А.Тўраев, А.Эшқобиловлар нодавлат секторига қарашли корхона ва ташкилотлар ходимлари ўртасида касаба уюшма аъзолиги афзаллигини асослаш ва ташкил этиш, «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги қонуннинг бажарилиши, меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонуннинг ижроси, жамоа шартномаси тузиш ва экспертизадан ўтказиш, касаба уюшма бюджети ва мулкини шакллантириш, ундан фойдаланиш, ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш вазифалари ҳақида маъруза қилдилар.

Тадбирда касаба уюшмаларининг илғор иш тажрибалари ўрганилди.

Иззат ҲИКМАТОВ,
«Ishonch» мухбири

Манфаатли ҳамкорлик

...«Касаба уюшма ташкилотчи аъзоларига дам олиш уйлари, санаторийларга имтиёзли йўлланмалар бериб боради, ходимлар фарзандларининг ёзги дам олишида болалар оромгоҳларига имтиёзли йўлланмалар ажратади», дейилади «Нексия-транс» хусусий корхонаси раҳбари Т.Ҳасанов билан Ўзбекистон савдо, матлубот кооперацияси ходимлари ва тадбиркорлар касаба уюшмаси Марказий кенгашининг Жиззах вилоят вакили Ғ.Ҳосилбеков ўртасида имзоланган шартномада.

Жиззахдаги «Нексия-транс» хусусий корхонаси аҳолига, шунингдек, давлат корхоналарига пуллик транспорт хизмати кўрсатади.

Жорий йилнинг ўтган даврида нодавлат секторида фаолият юритаётган «Элегант-Кристалл», «Уста-Фозил» хусусий корхоналари, ўндан ортиқ жамоалар раҳбарлари вилоят тармоқ касаба уюшмаси вакили билан ўзаро шартнома имзолашди.

Шартномаларда касаба уюшма аъзолиги афзаллигини асослашга кўпроқ эътибор қаратилгани ҳамкорлар диққатини тортмоқда. Янги ҳамкор жамоаларда ҳозиргача 50дан зиёд янги касаба уюшма аъзолик билетлари эгаларига топширилди.

Абдуманноп АЗИМОВ,
«Ishonch» мухбири

Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Сурхондарё вилоят кенгаши ёш врачлар, фелдшерлар, ҳамшира ва ишчи-ходимлардан бир гуруҳини Самарқанд шаҳрига бепул саёҳатини ташкил этди.

Ёш тиббиёт ходимлари саёҳатда

— Вилоятимизнинг тиббиёт соҳасида меҳнат қилаётган кам таъминланган оила аъзоларидан 54 нафари Самарқанд шаҳрини зиёрат қилиб қайтишди. Улар орасида Термиз, Шўрчи ва Шеробод тиббиёт коллежларида таҳсил олаётган 6 нафар аълочи ва жамият ишларида фаол талабалар ҳам бор, — дейди Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Сурхондарё вилоят кенгаши раиси Муяссар Қодирова.

Рустам ДАВЛАТ,
«Ishonch» мухбири

Харидоргир маҳсулотлар

Олтинкўл туманидаги «Fikentex Andijan» Малайзия шўъба хорижий корхонасида тайёрланаётган эркаклар, аёллар ҳамда болалар пайпоқлари сифати, пишиқлиги ва бежиримлиги билан харидоргир бўлмоқда.

Корхона йилига юқори сифатли пахта толасидан тайёрланган 600 минг жуфт турли хилдаги пайпоқ маҳсулотлари ишлаб чиқаради. Замонавий технология асосида тайёрланаётган маҳсулотларга буюртмалар кўпаймоқда. Бу эса келгусида маҳсулот турини ошириш ва экспорт қилиш имконини яратади.

Суратда: илғор ишчи Маҳлиё Холматова.

Шуҳрат ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат

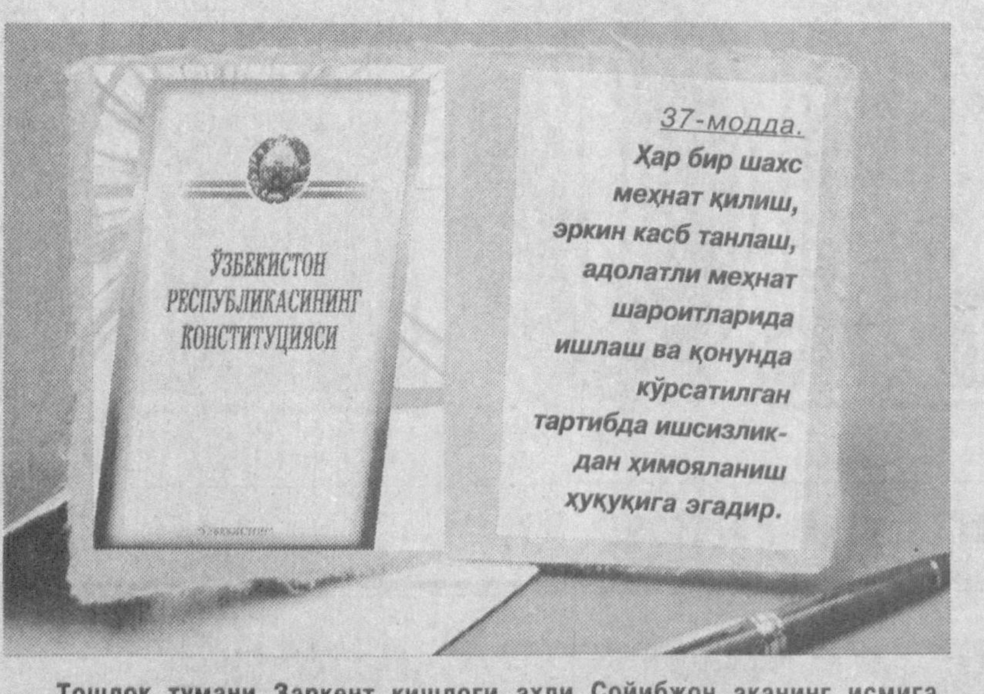

Тошлоқ тумани Заркент қишлоғи аҳли Сойибжон аканинг исмига монтёр сўзини қўшиб айтади. Ўттиз йилдан ортиқ вақт ўтибдики, у ҳамқишлоқларининг узоғини яқин қилишдек шарафли вазифани адо этиб келаётир. 1975 йили қишлоғидаги 12-мактабни тугатган Сойибжон ака Фарғона туманидаги маиший хизмат кўрсатиш техникумига ўқишга кирди. Ҳарбий хизматдан сўнг қишлоғида автомат телефон станцияси монтёри бўлиб иш бошлади. 1984 йили Тошкент алоқа институти қошидаги алоқа ходимлари малакасини ошириш курсида ўқиди. 1987 йилдан катта электромеханик вазифасида ишлаб келмоқда.

Табаррук ёшни нишонлади

Алоқа тизими такомиллашиб, мижозларга хизмат кўрсатиш турлари кенгайиб бораяпти.

— Сойибжон ака ҳар қандай топшириқни вақтида бажариши, ишга масъулият билан ёндашиши билан ҳамкасблари орасида ажралиб туради, — дейди туман телекоммуникация боғланмаси бошлиғи Бахтиёржон Ҳомидов. — Унинг фаолияти юзасидан бирорта мижоз шикоят қилгани йўқ.

Сойибжон аканинг эл-юрт олдидаги хизматлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланди. Мустақилликнинг ўн етти йиллиги арафасида «Шуҳрат» медали билан тақдирланганлар рўйхатида унинг ҳам исм-фамилияси бор эди.

— Бу юксак эътибордан ғоят мамнунман, — дейди Сойибжон Ғофуров. — Ютуқларим замирида марҳум устозим Холбой Икромовнинг хизмати беқиёслигини таъкидлашни истардим. Унинг талабчанлиги, тўғрисўзлиги менга ибрат бўлган.

Дарвоқе, Сойибжон ака яқинда оиласи, ҳамкасблари даврасида табаррук эллик ёшини нишонлади.

Муҳаммаджон МАҲМУДОВ

Орамиздаги одамлар

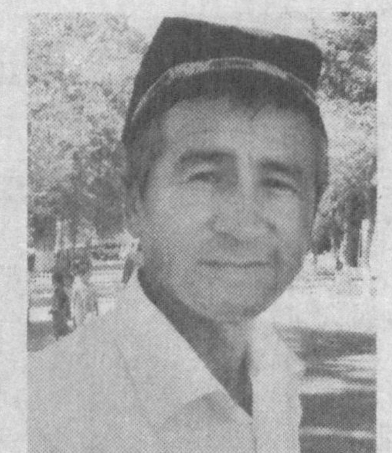

1976 йилдан буён қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаб келаман. Ҳалол меҳнати билан обрў топган талай инсонларни кўрдим ва бундайлар ҳеч қачон эл эътиборидан четда қолмаслигига амин бўлдим.

Меҳнат қилган элда азиз

1999 йилгача жамоа ва ширкат хўжаликларида оддий ишчи, ҳисобчи, бригада ва бўлим бошлиғи, механик каби вазифаларда ишладим. 1999 йил «Феруз» фермер хўжалигини ташкил этдим. Дастлаб 3 гектар ерда деҳқончилик қилдим. 2004-2005 йилларда ширкат хўжаликлари тугатилаётганда, тендер танловида иштирок этиб, яна қўшимча 51 гектар ер олдим. Экин майдонларининг асосий қисми ғаллазор. 30 гектарда ғаллачилик билан машғулмиз. 19 гектарда янги боғ барпо этганмиз. 7 гектар лалми ғаллазоримиз ҳам бор. Бултур ғаллачиликда юқори натижаларга эришиб, вилоят ҳокимлиги томонидан «Элдош» русумли мотоцикл билан мукофотлангандим. Бу йил ҳам натижаларимиз яхши. Пиллачилик, сўнг яқинда сабзавот етиштириш йиллик шартнома режасини ҳам ошириб бажардик. «Афросиёб-мева» қўшма корхонасига 60 тонна помидор топширдик.

Даромадларимиз 15 нафар ишчининг турмуш фаровонлигини ўстириш, фермер хўжалигининг моддий-техник имкониятларини яхшилашга сарфланяпти. Ҳар йили режадан ортиқча ғаллани ишчиларимизга, қолаверса, ён атрофимиздаги ночор оилаларга тақсимлаб беряпмиз. Мустақилликнинг 17 йиллиги арафасида ишчиларимизнинг 5 нафарини ишлаб чиқаришдаги фаоллиги учун рангли телевизор, 2 нафарини ДВД плейери, 3 нафарини эса радиоприёмник билан мукофотладик. Сувчилардан Алишер Мусаев, Ўктам Темиров, тракторчи Маҳмуд Пўлатов ва бошқалар бундай рағбатдан ғоятда мамнун бўлишди.

Мустақиллик байрами арафасида «Шуҳрат» медали билан тақдирландим. Бошим кўкка етди. Бу менга янада каттароқ масъулият юклайди.

Абдурашид САТТОРОВ,
Булунғур туманидаги «Феруз» фермер хўжалиги раҳбари

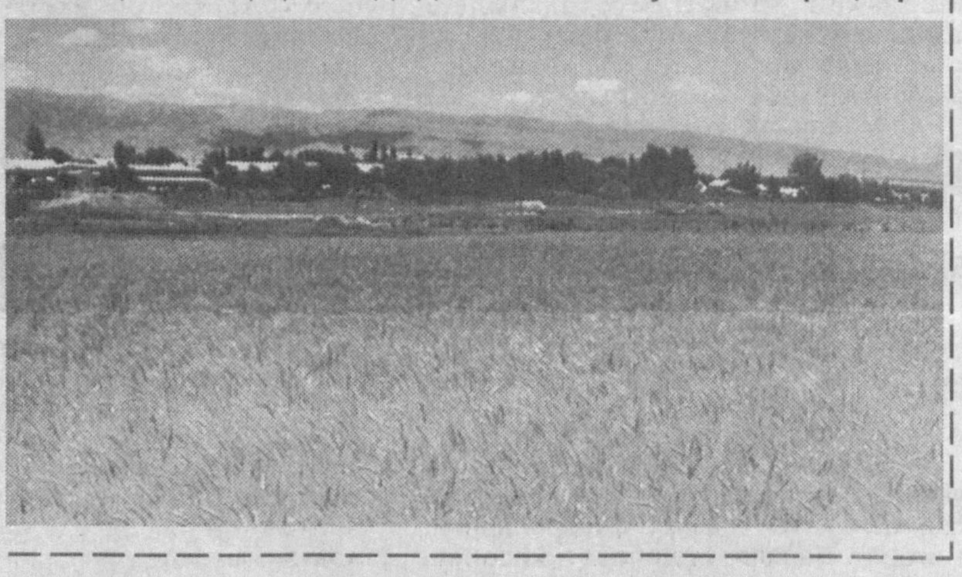

«Инсонга наф келтириш — олий бахт» танловига

Сардор

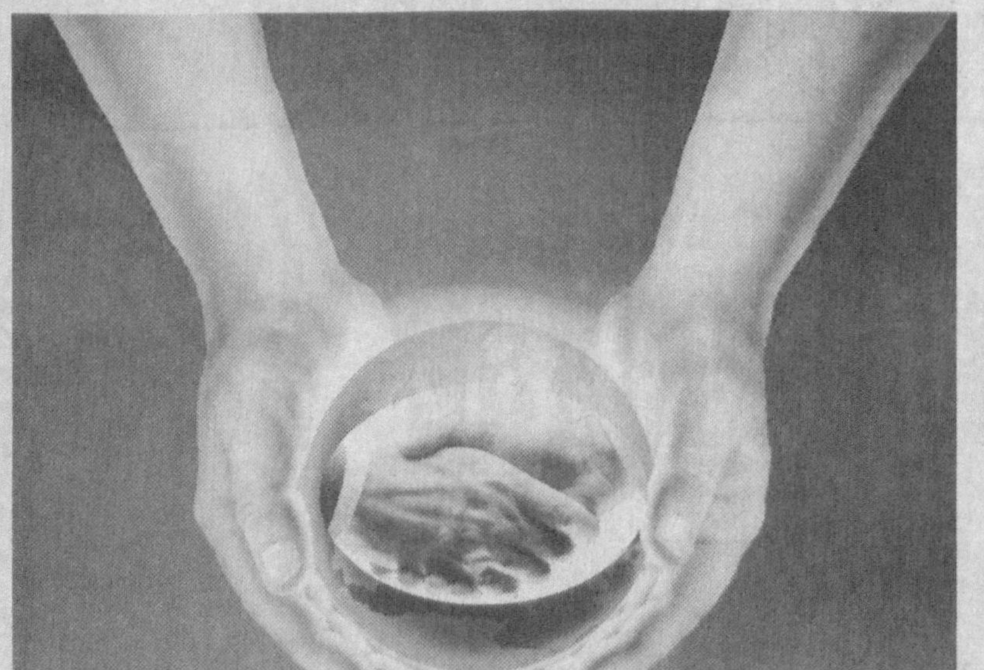

Бу овулнинг ерлари Амударё билан туташиб кетади. Унинг ҳудуди дарё қайирларидан ошиб, Хоразм вилоятининг Хонқа туманигача бориб етади. Дарё ўзанидаги оролчалардан ҳар иккала соҳил деҳқонлари ризқ-насибасини териб ейди. Туямўйин гидроиншооти қурилмасдан олдин кўплаб серҳосил ерларни, уй-жойларни гирдоб ўз домига тортиб кетган. Бу дарё дастидан неча юзлаб оилалар паноҳ излаб Жамбасқалъа, Қирққиз, Элликқалъа томонлардан паноҳ топишга мажбур бўлган.

Қаҳрамонимиз Пайзулло Худойберганов ана шу Сарибий қишлоғида туғилиб камол топганлардан бири. У Элликқалъа туман қишлоқ хўжалик ходимлари касаба уюшма қўмитаси раиси.

Туман қишлоқ ва сув хўжалиги бўлимининг икки қаватли биносида уч хона қўмитага тегишли. Бироқ бугунги долзарб кунларда раисни жойидан топиш амри маҳол.

Айни кузда қўмита ишлари «болалаб» кетади. Ўн мингдан зиёд аъзони бирлаштирган ташкилот кенг қамровли ишларни амалга оширади. Янги иш ўринлари ташкил этишга кўмаклашиш, меҳнат муҳофазаси, ижтимоий ҳимоя, аъзолар ҳамда уларнинг оилалари саломатлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш, бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари учун шароитлар яратиш ва ҳоказо.

Ёшлар йилида кенгаш томонидан амалга оширилган ишларнинг баъзиларини санаб кўрайлик. «Ақчакўл» фермер хўжаликлари уюшмасида Шермамат Нуримбетов исмли инсон яшайди. Пахтачиликда донг таратган деҳқон. Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалиги ходими. Эл оқсоқоллари, раҳбарлар ҳожи бободан ҳозир ҳам пахтачилик сирларини ўрганишади. Қўмита Шермамат отанинг саксон ёшли юбилейини ўтказишда бош-қош бўлди. «Ақчакўл» бўйига бобонинг сурати туширилган плакат қўйилди.

— Бу меҳнаткашнинг қадри, инсон ҳурмати белгиси, — дейди қўмита раиси. — Биз у каби кўпни кўрган замондошларимиздан ёшларимиз доим ибрат олишларини истаймиз. Туманимизда бундай отахонлар кўп. Шулардан бири Аъзабобо Ёқубовдир. Бобо Ижтимоий ҳимоя йилида йигирмадан ортиқ кам таъминланган оилани оталиққа олди. Уларни ҳар ойда фермер хўжалиги далаларида етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминлаб келади. Уч бош қорамолни кам таъминланган оилаларга бепул берган бўлса, етти сигирни эллик фоиз баҳода шундай оилаларга сотган. Биз ушбу отахон билан ҳам ёшларнинг учрашувини ташкил қилдик. У кишининг ибратли ҳаётига кўпчиликнинг ҳаваси келди.

Пайзулло ёшлигидан дуруст инсонларга ҳавасманд. Ҳозирги Тошкент қишлоқ хўжалик академиясини яхши баҳолар билан 1974 йилда тамомлаб, ўзи туғилиб ўсган овулга ишга келди. Охунбобоев номли хўжаликда меҳнат фаолиятини бошлади. Ўша пайтда бу хўжалик нафақат тумандаги, балки Қорақалпоғистондаги энг илғорлардан бири эди. Ёш агроном ўзига юклатилган вазифа нақадар масъуллигини дилдан ҳис қиларди.

Кейинчалик ёшлар сардори сифатида беш йил фаолият кўрсатиб, тажриба орттирди. Ҳозир ҳам туман «Камолот»чилари барча тадбирларни Пайзулло билан баҳамжиҳат амалга оширадилар. Умр — оқар дарё. Ҳаётининг сўнгги йиллари янада сермазмун кечди. Ўтиш даври қийинчиликларини енгишда қишлоқ бошчиси сифатида ундан кўп нарсаларни амалга оширишни талаб қилди. Пайзуллога кишилар билан тез тил топиша билиши, одамохунлиги қўл келди.

Мана тўрт йилдирки, агросаноат ходимлари касаба уюшмаси Элликқалъа туман қўмитаси раиси сифатида қишлоқ хўжалик ходимларининг ижтимоий-иқтисодий муҳофазасига бош-қош. Пайзулло ён дафтарчасини олиб, ўзи белгилаб қўйган муҳим вазифалар, уларнинг ижроси хусусида гапиришда давом этди. Фақат шу йилнинг ўзида шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликларида чорва моллари кўпайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисидаги қарори ижроси мониторинг қилинганда, 499 фуқаронинг меҳнат дафтарчаларига ёзув киритилгани маълум бўлди. Агар ўтган йилларни ҳам қўшадиган бўлсак, кўплаб оилалар муқим иш ўрнига ҳамда даромадга эга бўлганлигини кўриш мумкин.

Салкам Хоразм вилояти ҳудудига тенг келадиган ҳудудда иш олиб бориш осон эмас. Пайзулло учун муҳими — одамларга нафи тегаётгани. Раҳмат сўзини эшитганда, бутун чарчоғи чиқиб кетади.

Туманнинг маданий ҳудуди деб шартли равишда юритиладиган «Дўстлик», «Сарибий», «Қилчиноқ», «Амиробод» ҳамда «Тоза Амиробод» овулларида аҳоли зич яшайди. Қўмита раиси шу ҳудудларда аҳолини, айниқса, аёлларни касаначилик асосида иш билан таъминлаш юзасидан амалга оширилаётган ишлар эътирофга сазовор. Айнан Пайзуллонинг ташаббускорлиги ҳамда ижтимоий шерикчиликни намунали йўлга қўйганлиги туфайли шу йилнинг ўтган даври мобайнида қишлоқ меҳнаткашлари учун хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасида 8 та иншоот ишга туширилди. Туманда бу соҳа учун 207 та янги иш ўрни очилди. Касаначилик асосида яратилган иш ўринлари эса 450 тага яқинлашди. Ишли бўлганларнинг 150 дан зиёди аёллардир.

Қўмита кам таъминланган ёлғиз қариялар, уйида ўқитилаётган ёшлардан 58 нафарини рўйхатга олган. Улар доимий эътиборда. Бундан ташқари, бу йил 15 оилага моддий ёрдам уюштирилди. 38 аъзо санаторий ва дам олиш уйларида саломатликларини тиклади.

— Фаоллар ҳар доим кўмакдошларим, — дейди Пайзулло. — Пахтаарна-найман ирригация тизими, «Элликқалъа оқ олтини» ҳиссадорлик жамияти ва «Бўстон» фермер хўжаликлари уюшмаси касаба уюшма ташкилотлари раислари Бекберган Омонбоев, Собир Мирсолиев, Бекпошша Саидоваларнинг ибратли фаолиятлари кенг оммалаштирилмоқда.

Йилнинг йилдан фарқи бор дейишади. Сув тақчиллиги бу йил ўзини кўрсатди. Вегитация даврида қийинчиликлар кўпайиб кетди. Пайзулло ана шу кунларда агроном, тажрибали деҳқон ва касаба уюшма раҳбари сифатида тонгдан шомга қадар дала кезди, деҳқонларга мададкор бўлди. Шийпонларнинг қайта жиҳозланиб, ишга туширилишига муносиб ҳисса қўшди. Қишлоқ меҳнаткашларининг фарзандлари қаровсиз қолмасликлари учун мактабгача таълим муассасалари мунтазам ишлашини таъминлади. Ҳомийлар жалб этилиб, далада ишлаётганлар учун янада қулай шароитлар яратилди.

Пахта йиғим-терими даврида ёрдамга келган теримчилар ҳақида ғамхўрлик кўрсатиш ҳам қўмита раиси эътиборидан четда қолмади. Элликқалъа туманининг давлат омборларига 27 минг тоннадан зиёд «оқ олтин» топшириб, шартномавий режани муваффақиятли бажаришида касаба уюшмасининг муносиб хизмати борлигини эндиликда барча фермерлар мамнуният билан қайд қилмоқдалар. Пайзулло Худойбергановдай сардорлар бор экан, касаба уюшмасининг мавқеи ошаверади, дейишмоқда улар.

Режалар янада бисёр. Қиш келди деб хотиржамликка берилишга асос йўқ. Фермерлар йириклаштирилаётган паллада улар манфаатларини янада қаттиқроқ ҳимоя келишга тўғри келади. Ёш оилаларга ғамхўрликни кучайтириш лозим. Аъзолар ижтимоий ҳимоясини бир дақиқа унутишга ҳаққи йўқ. Демак, яна ишга...

Жангабой ЖАЙЖОНОВ,
журналист

Ҳар бир мурожаат эътиборда

Конституциямизнинг 35-моддасида «Ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда, ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, таклиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадир» дейилган. Шунингдек, аризалар, таклифлар, шикоятлар қонунда белгиланган тартибда ва муддатларда кўриб чиқилиши шартлиги ҳам эътироф этилган.

Кармана туман ҳокимлиги иш юритиш бўлими мудири Ҳамроқул Асадов кўп йиллардан буён аризалар, таклифлар, шикоятларни рўйхатга олиш ва юритиш, уларнинг ижровий йўналишини белгилаш билан шуғулланади. Энг муҳими, бу ерда фуқароларнинг ҳар бир мурожаатига уларнинг жамоат ва давлат ишларини бошқаришдаги иштирокининг бир шакли сифатида қаралмоқда. Жорий йилнинг ўтган даврида 200 га яқин ёзма мурожаатлар қайд этилган бўлса, уларнинг барчасига ўз муддатида муносабат билдирилган. Оғзаки мурожаатлар, туман ҳокими ёки ўринбосарларининг фуқароларни қабул қилиш вақтларида қайд этилаётган ҳар

бир масала тегишлилигига қараб, мутасадди ходимлар ёхуд идораларга йўналтирилган. Оилавий, ижтимоий-иқтисодий муаммолар, ишсизлик, иш ҳақининг вақтида тўланмаслиги каби ҳолатларга, айниқса, биринчи галдаги вазифа сифатида қаралаётир.

— Кейинги ҳафталар мобайнида менга тегишли 6 та ариза тушди, — дейди туман ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитасининг раиси Насиба Содиқова. — Аксарияти кам таъминланган аёллар номидан қайд этилган. Яқинда иш сўраб Зилола Мустафоева ва боқувчисини йўқотган Назира Шодиева келишганди. Масала жиддийлиги боис «Навоийазот» ОАЖ маъмуриятига мурожаат қилдик. Ҳозир аёлларнинг бири жамиятда техник ходим ва яна бири цех ишчиси бўлиб иш бошлашди. Ёки бўлмаса, «Ҳазора» ҚФЙда яшовчи Ҳ.Ўроқовани олайлик. Унинг қизи Навоий Давлат педагогика институтининг 3-курсида контракт асосида ўқимоқда. Оилани оёққа турғазишни ўйлаган аёл кўзда ёши билан мадад сўраб ҳокимликка учради. Кўпдан қуён қочиб қутулмас, дейдилар. Тумандаги «Тошработ» маҳалла ҳудудида иш юритувчи «Карим» фермер хўжалиги раҳбари Т.Шайдулов Ҳ.Ўроқованинг қизи токи институтни тугатгунга қадар шартнома тўловларини ўз ҳомийлигига олди.

Ана шунақа, қалови изланса, сабр ва кенгашув асосида иш юритилса, қўр олмаган олов ҳам, ечими топилмаган муаммо ҳам қолмаслиги тайин.

М.АЛОВУДДИНОВ,
«Ishonch» мухбири

> «Ҳар бир инсон ҳуқуқ ва бурчларини белгилаш ва унга қўйилган жиноий айбнинг қанчалик даражада асосли эканлигини аниқлаши учун тўлиқ тенглик асосида унинг иши ошкора ва адолат талабларига риоя қилинган ҳолда мустақил ва холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқига эга».
>
> Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси 10-моддаси

Олий қадрият

Жиноят ишлари бўйича Нишон туман суди раиси Шаҳриддин ЭШИМОВ билан суҳбат

— Шу йил 10 декабрда дунё ҳамжамияти БМТнинг Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигини нишонлайди. Ушбу ҳужжатнинг аҳамияти тўғрисида сўзлаб берсангиз.

— 1948 йил 10 декабрда БМТ Бош ассамблеяси томонидан қабул қилинган «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси» улкан тарихий аҳамиятга эга. У ҳозирги кунда ҳам барча халқлар ва давлатлар учун ер юзида адолат ва тинчликни қарор топтириш, ирқий камситишларга барҳам бериш, энг муҳими, ҳар бир кишининг асосий ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга хизмат қилиб келмоқда. Муқаддима ва 30 та моддадан иборат бу қонун ҳужжати инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишда халқаро андоза вазифасини ўтайди.

Декларациянинг норма ва қоидалари дунёдаги юздан ортиқ давлат қатори Ўзбекистон Конституциясига ҳам киритилган.

Конституциямизнинг иккинчи бўлимида одамларнинг шахсий, сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва бошқа соҳалардаги ҳуқуқ ва манфаатларини рўёбга чиқариш юзасидан принципиал қоидалар ўз аксини топган. Жумладан, ҳар бир шахснинг меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, ишсизликдан ҳимояланиш, дам олиш, шунингдек, қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда кўрсатилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқлари кафолатланган.

— Преэдентимизннинг «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳои декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигига бағишланган тадбирлар дастури тўғрпсида»ги фармони моҳиятини тушунтириш ишлари қандай йўлга қўйилгани ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Мамлакатимизда мазкур декларация қоидаларига қатъий амал қилинмоқда. Истиқлол йилларида жаҳондаги кўплаб илғор давлатлар сингари мамлакатимизда ҳам инсон ҳуқуқлари масалалари билан шуғулланувчи институтлар ташкил топди. Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий Мажлис вакили (омбудсман), Инсон ҳуқуқлари миллий марказ ва Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти шулар жумласидандир.

Давлатимиз раҳбарининг юқоридаги фармони инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, шаънини ҳимоя қилишга қаратилган ташкилий-ҳуқуқий қонунчиликка оид чора-тадбирлар тизимини такомиллаштириш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Зеро, судларнинг ихтисослаштирилиши, ярашув институтининг жорий этилиши, ўлим жазосининг бекор қилиниши ва қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг муҳим кафолатига айланди.

Фармоннинг 4-бандида Адлия вазирлиги, Бош прокуратура, Ички ишлар, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари республика «Маънавият ва маърифат» кенгаши ҳузуридаги Маънавий тарғибот маркази билан биргаликда йил давомида Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг асосий қоидаларини, фуқароларнинг сиёсий, ижтимоий, иқтисодий, маданий ҳуқуқ ва манфатларини ҳимоя қилиш бўйича миллий қонунчилигимиз асосларини кўрсатиб беришга бағишланган рисола ва қўлланмалар, ижтимоий-сиёсий материаллар чоп этилиши ва одамлар орасида кенг тарқалишини таъминлаш белгиланганлиги бежиз эмас.

Белгиланган дастурга мувофиқ қишлоқ ва маҳаллалар, корхона ва ташкилотлар, таълим муассасаларида давра суҳбатлари уюштирилаяпти. Жорий йилнинг 10 декабрида барча мактаб, лицей ва коллежларда Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганининг 60 йиллигига бағишланган умуммиллий дарслар ўтказилади.

Мустақиллик йилларида мамлакатимиз инсон ҳуқуқлари бўйича 60 та асосий ҳужжатга қўшилди. БМТ томонидан шу асосида қабул қилинган 6 та асосий шартнома қатнашчисига айланди. Тарғибот-ташвиқот ишларида шу каби фактларга ҳам алоҳида эътибор берилмоқда.

— Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг бош мақсади. Бу борада туманда қандай ишлар амалга оширилаяпти?

— Инсон ҳуқуқлари энг аввало умуминсоний қадриятларга, умумжаҳон цивилизациясига, бу соҳада бошқа халқлар эришган ютуқларга, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган тамойилларига асосланади.

Инсон ҳуқуқларини самарали ҳимоя қилишнинг энг муҳим кафолати сифатида мамлакатимизда демократик тамойилларга мос келадиган одил судлов тизими яратилди. Энг муҳими, фуқароларнинг суд ҳокимиятига бўлган ишончи сезиларли даражада ошди.

Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш жараёни давом этмоқда. Бу инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таьминлашда судлар зиммасига катта масъулият юклайди. Жиноят ишлари бўйича туман суди томонидан жазони ижро этиш муассасасида муддатини ўтаётган 380 дан ортиқ маҳкумни Жиноят кодексининг 73, 74 ва 113-моддаларига, асосан, муддатидан илгари шартли озод қилиш, жазони енгилроғи билан алмаштириш ҳамда жазони ўташ жойларидан манзил-колонияларга ўтказиш чоралари кўрилди.

Сенатнинг 2007 йил 30 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг ўн беш йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги қарорига, асосан, туман суди томонидан 47 киши жазодан озод қилинган бўлса, 16 нафар шахсга нисбатан тайинланган жазо муддатлари тегишли тартибда қисқартирилди.

— 2008 йил «Ёшлар йили» деб эълон қилинди. Ёшлар масаласи қонунларимизда қандай ифодасини топган?

— Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларциясининг 25 ва Ўзбекистон Конституциясининг 65-моддаларида таъкидланганидек, болалик алоҳида ғамхўрлик ва ёрдам ҳуқуқини беради, барча болалар бир хил ижтимоий ҳимоядан фойдаланади, фарзандлар ота-оналарининг келиб чиқишидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар.

2008 йил 7 январдан кучга кирган «Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»га қонун давлатимиз томонидан ёш авлодга берилаётган эътиборни янада оширишни назарда тутган ҳолда, бола ҳуқуқларини амалга ошириш ва ҳимоялашни мутлақо янги босқичга кўтарди.

Суҳбатдош:
Иззат ҲИКМАТОВ,
«Ishonch» мухбири

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигига

Тараққиёт асоси

Сирдарё вилоятида турли миллат-элат вакиллари бир оила фарзандларидек, аҳил-иноқликда яшашмоқда. Истиқлол йилларида жами 5 та миллий маданий марказ шаклланди. Улардан славян халқларининг «Русь» миллий маданий марказига сиёсатшунослик фанлари номзоди, Гулистон Давлат университети доценти Вадим Дубков, қирғиз миллий маданий марказига Сирдарё вилояти педагог кадрларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институти профессори Абдусалом Жонибеков раҳбарлик қилишади.

Бундан ташқари, вилоятда қозоқ, корейс ва тожик миллий маданий марказлари ҳам фаолият кўрсатмоқда. Олиб борилаётган ишлар билан танишиш мақсадида мухбиримиз маданий марказ раҳбарлари билан суҳбатда бўлди.

> «Ҳар бир инсон ирқи, танасининг ранги, жинси, тили, дини, сиёсий ёки бошқа эътиқодларидан, миллий ёки ижтимоий келиб чиқиши, мол-мулки, табақаси ёки бошқа ҳолатидан қатъи назар ушбу Декларацияда эълон қилинган барча ҳуқуқ ва барча эркинликларга эга бўлиши зарур».
>
> Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси 2-моддасидан

— Ўзбекистон биз учун ҳам жонажон Ватандир, — дейди Вадим Васильевич. — Миллатлараро ҳамжиҳатлик ва тотувлик, диний бағрикенглик туфайли юртимиз осойишта. Қолаверса, турли миллат ва элатларнинг тенг ҳуқуқлилиги шарофати билан мамлакатимиз барқарор тараққиёт йўлида дадиллик билан қадам ташламоқда.

— Вадим Васильевич, Сирдарё вилоятида истиқомат қилаётган славян халқларининг «Русь» миллий маданий маркази фаолияти ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Очиғини айтганда, иттифоқ парчаланиб кетгандан сўнг бизни миллат тақдири қаттиқ ташвишга солиб қўйганди. Тилимиз, динимиз йўқолиб кетишидан хавфсираганлигимиз ҳам рост. Янглишган эканмиз. Биргина Гулистон шаҳрининг ўзида 2 та рус мактаби фаолият кўрсатиб келяпти, яна 3 та мактабда фарзандларимиз рус синфларида ўқиб, ўз она тилида бемалол таълим-тарбия олаяпти.

Тарихий анъаналаримиз янада ривожланди ва биз нафақат миллий маданий марказимизда, балки корхоналарда ва маҳаллаларда ҳам диний байрамларимизни муносиб нишонлаб келаяпмиз.

— Мустақиллик йилларида ҳаётингизда юз берган энг қувончли кунларни эслай оласизми?

— Албатта, яхши эслайман. Бундай воқеалар кўп бўлди. Улардан энг муҳими шуки, аввалги замонда диссертациялар ёқлаш учун фақат Москвага борардик. Эндиликда Тошкентда ҳимоя қилинаяпти.

Яна бир чизги шуки, Москва билан маданий-маърифий алоқалар узилиб қолмади. Миллий маданий марказимиз аъзоси Комила Қодирова рус тили бўйича Бутунроссия олимпиадасида муваффақиятли қатнашиб, фахрли 3-ўринни эгаллади ва Россия Федерациясининг исталган олий ўқув юртига имтиҳонсиз кириб ўқиш ҳуқуқини қўлга киритди. Лекин узоққа бормай, Гулистон Давлат университетига қабул қилинди ва бугунги кунда 2-босқични тугаллаб, 3-босқич талабаси.

Яна бир мисол. Истеъдодли рус қизи Кристина Сурганова ўзбекча рақсларни ижро этиб эл оғзига тушди. У ҳозирги вақтда Алишер Навоий номидаги академик катта театрида ишлаяпти.

Ўзлигинг намоён қил

Бундай мисоллар оз эмас. Шахсан ўзимга келсак, айнан истиқлол даврида сиёсатшунослик фанлари бўйича номзодлик диссертациясини ёқладим. Бугунги кунда Гулистон Давлат университети доценти сифатида бўлғуси педагогларни тайёрлашга ўз ҳиссамни қўшиб келмоқдаман.

— Ютуқлар замини нимада деб ўйлайсиз?

— Мен буни мустақил юртимизда инсонларнинг тенг ҳуқуқлилиги таъминлангани билан изоҳлайман. Президентимиз фармонида қайд этиб ўтилганидек, ҳозир биз олий даргоҳимизда инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигига бағишлаб учрашувлар, давра суҳбатлари ва бошқа тадбирлар ўтказишни мўлжаллаяпмиз. Уларда университетимизнинг 70 га яқин миллат ва элатга мансуб талабалари фаол иштирок этишади.

Асосий тадбир — умуммиллий дарс эса жорий йилнинг 10 декабрида бўлиб ўтади. Сирдарёлик славянларнинг «Русь» миллий маданий марказида ҳам анчагина тадбирларни режалаштириб қўйдик. Уларнинг барчаси «Ўзбекистон — умумий уйимиз» шиори остида бўлиб ўтади.

Фарид УСМОНОВ, спортнинг кикбоксинг тури бўйича 3 карра жаҳон чемпиони:

— Сирдарё вилоятининг Мирзаобод туманида туғилганман. Ҳали 30 ёшга тўлганим йўқ. Миллатим турк, лекин спортда эришган барча ютуқларим бутун Ўзбекистонники. Асосий ютуқ эса, менимча, мустақил Ўзбекистон мамлакатида миллатлараро тотувлик ҳукм сураётгани деб биламан. Айнан мана шу қудратли омил юртимиз тараққиётига ишончли замин яратди.

Ҳозирги вақтда Хитой давлатининг пойтахти Пекинда бўладиган мусобақаларга пухта ҳозирлик кўраяпман ва ният қиламанки, албатта, Ўзбекистон шаънини муносиб ҳимоя қиламан.

Пётр КИМ, Сирдарё вилояти корейс миллий маданий маркази раҳбари:

— Корейс миллатининг асл ватани Шарқий Осиёда қарор топган Чосон давлати ҳисобланади. Бироқ бугунги корейслар Ўзбекистонни ўзларининг ҳақиқий Ватани, деб билишади. Биласизки, бизларни Узоқ Шарқдан депортация қилишганда ўзбек халқи ҳаммамизни худди ўз биродарларидек кутиб, бағрига олди, ғоятда оғир кечган дамларда еб турган нонини илинди.

— Мустақиллик йилларида, — дейди Сирдарё вилояти қозоқлари миллий маданий маркази котиби Сенбек оға Шинтаев, — Ўзбекистон халқи эришган оламшумул ютуқлар бу табаррук заминда инсон ҳуқуқлари тўлиғича таъминланганига бевосита боғлиқ, деб ҳисоблайман. Чунки аксарият жаҳон жамоатчилиги эътирофига кўра, мукаммал тайёрланган ва амал қилаётган Ўзбекистон Республикаси Конституцияси барча миллат ва элат вакилларига тенг ҳуқуқ берган.

Қолаверса, миллатларнинг нафақат халқаро маданий ва маърифий, балки иқтисодий соҳадаги алоқалари ҳам тараққиётимизни олдиндан белгилаб беради. Қарангки, Андижон вилоятининг Асака шаҳрида корейслар иштирокида улкан автозавод қурилади, Ўзбекистон бу соҳада ҳам автомобил ишлаб чиқарадиган давлатлар қаторидан ўзининг муносиб ўрнини топа олади, деб ким ўйлаганди?!

Миллатлар жипслиги, манфаатлар муштараклиги бундан кейин ҳам мақсадлар рўёбида енгилмас куч бўлиб қолаверади.

Одилжон НУРУЛЛАЕВ, Ховос туманидаги марказий маҳалла оқсоқоли, «Дўстлик» ордени соҳиби:

— Маҳалламиз ҳудудида ўзбек ва тожик, рус ва татар, қозоқ ва қирғиз каби миллат вакиллари ҳамжиҳатликда яшашмоқда.

Ўзбек билан тожик — эт билан тирноқ бўлиб кетган. Айниқса, юртбошимизнинг ўзбек ва тожик — икки тилли битта халқмиз, деган пурмаъно сўзлари барчамизга қувонч, ўзгача илҳомбахш куч ва қудратли руҳ бағишлайди.

— Яқинда, — суҳбатга қўшилди Сирдарё вилояти қирғиз миллий маданий маркази раиси, профессор Абдусалом Жонибеков, — юртимиз раҳбарияти ташаббуси билан Хитойда юз берган ер силкинишидан жабрланганларга инсонпарварлик ёрдами жўнатилди.

Шундай қудратга эга бўлган Ўзбекистон давлатида инсон ҳуқуқлари таъминланиши, янада такомиллашиб бориши, турли миллат ва элат вакилларининг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари янада ишончлироқ ҳимоя қилинишига ишончимиз комил.

Пиримқул ДЎСТМАМАТОВ,
«Ishonch» мухбири

Хушёрликка чорлаймиз

«Ёнғин хавфсизлиги ойлиги» давом этаётган айни кунларда Тошкент шаҳар Ёнғин хавфсизлиги бошқармаси томонидан кўплаб тадбирлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, халқ хўжалиги ва иқтисодиёт тармоқлари, корхона-ташкилот ва маҳаллаларда ёнғинга қарши кураш борасида кенг тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борияпти. Ойлик тадбирларида ҳамшаҳарларимизнинг фаол иштирокини таъминлаш ҳамда тушунтириш ишларини юқори савияда ўтказиш мақсадида турли хил эслатма, плакат ва шиорлар ишлаб чиқилиб, жойларга тарқатилди. Корхона, маҳалла, ўқув масканлари ҳамда бошқа жойларда кўргазмали қуроллар билан жиҳозланган ёнғин хавфсизлиги бурчаклари ташкил қилинди.

Афсуски, эҳтиётсизлик ва лоқайдлик кўплаб йўқотишларга сабаб бўляпти. Мисол учун, жорий йилнинг ўтган даврида Тошкент шаҳрида жами 1449 та ёнғин содир бўлиб, мамлакатимиз иқтисодиёти ва фуқароларимизга моддий зарар етказилди. Энг ачинарлиси, 38 нафар инсон ҳаётдан кўз юмиб, 37 фуқаро турли даражада тан жароҳати олишди.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, аҳоли турар-жойларида келиб чиққан 601 та ёнғиннинг 209 тасига болалар шўхлиги сабаб бўлган. Биргина октябр ойида хазон ва ахлатларни ўзбошимчалик билан ёқиб юборилиши натижасида 92 та ёнғин содир бўлган. Мирзо Улуғбек (247 та), Юнусобод (192 та) ва Чилонзор (185 та) туманларида бундай салбий ҳолатлар энг кўп кузатилган.

Рустам ҚОСИМОВ,
Тошкент шаҳар ИИББ ЁХБ Ёнғин хавфсизлиги бўлими бошлиғи, подполковник

Солиқ ва биз

Келажакка сармоя

Аҳоли ижтимоий муҳофазасини такомиллаштириш мақсадида қабул қилинган «Жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонун қариликда муҳтожлик сезмай яшашни кафолатлашда муҳим омил бўлди. Амалдаги пенсия таъминотига қўшимча равишда жамғариб бориладиган пенсия тизими жорий этилгандан буён ҳам уч йилга яқин вақт ўтди.

Ҳамза тумани Давлат солиқ инспекцияси ходимлари томонидан ушбу қонун ва Президентимизнинг «Жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тизимини такомиллаштириш ва техника билан жиҳозлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан доимий таҳлилий ишлар олиб борилмоқда.

Фуқароларнинг шахсий жамғариб борадиган ҳисоб варағига мажбурий бадаллари солиқ солинадиган иш ҳақи (даромади) суммасининг 1 фоизи миқдорида ҳисоблаб ёзилади. Ушбу маблағ жисмоний шахслар даромадига солиқ суммасидан тегишлигича чегирилади.

Ҳар бир фуқаро иш ҳақи суммаси, ойлик даромадлари ҳамда ўтказилган жамғариб бориладиган пенсия бадаллари ҳақидаги маълумотларни иш берувчи томонидан олиши мумкин. Мазкур тизим иштирокчиси ўз ҳисоб варағидаги жамғармаларнинг ҳолати, унга ҳисобланган фоизлар тўғрисидаги маълумотларни хоҳлаган вақтда Халқ банки филиалидан олиш ҳуқуқига эга. Шуни ҳам айтиш керакки, бу борада Халқ банки зиммасига ҳам алоҳида мажбуриятлар юклатилган. Яъни банк ҳисоб варақ эгасига ушбу маълумотни йилига бир маротаба мажбурий тарзда почта хизмати орқали юборади ёки банк филиали ходими томонидан олувчининг ўзига шахсан берилади.

Агар фуқаро ўз ҳисоб варағидаги мавжуд бўлган маълумотларга, шу жумладан ўтказилган жамғариб бориладиган пенсия бадаллари суммасига рози бўлмаса, қайтадан тузатиш тўғрисида ариза билан иш берувчига, Халқ банкига ёхуд судга мурожаат қилиш ҳуқуқига эга.

Шунингдек, уларга жамғариб бориладиган пенсия тўловлари қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат пенсиясини олиш ҳуқуқи юзага келганда берилади. Фуқаро вафот этган тақдирда, жамғарилган маблағлар белгиланган тартибда меросга ўтади ва меросхўрга бир йўла ҳаммаси тўланади. Хорижга доимий яшаш учун чиқиб кетаётган фуқарога ҳам тўла миқдорда қайтарилади.

Солиқ идоралари корхоналар томонидан ходимларнинг шахсий маълумотлари Халқ банкига белгиланган муддатда тақдим этилиши, пенсия бадаллари тўғри ҳисобланиши ва ўтказилиши юзасидан доимий назорат ишларини олиб бормоқда.

К. ҲАКИМЖОНОВ,
Ҳамза тумани Давлат солиқ инспекцияси шуъбасининг инспектори

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

Ўзбекистон ёқилғи-энергетика комплекси, кимё саноати ва геология ходимлари касаба уюшмаси Марказий Кенгаши жамоаси Марказий Кенгашнинг етакчи мутахассиси Шуҳрат Алимовга онаси **МУКАДДАС аянинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши ҳамда тармоқ касаба уюшмаси Самарқанд вилоят кенгаши жамоалари Булунғур туман кенгаши раиси **Ҳусниддин МУРОДОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Тошкент шаҳар савдо, матлубот кооперацияси ходимлари ва тадбиркорлар касаба уюшмаси кенгаши жамоаси «Тошбозортайёрловсавдо» уюшмасининг бирлашган касаба уюшма қўмитаси раиси Адҳамжон Эргашевга опаси **Патилахон ЭРГАШЕВА**нинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Тошкент вилоят кенгаши жамоаси Юқоричирчиқ туман кенгаши йўриқчиси Асқар Қурбоновга волидаи муҳтарамаси **Кпия ая ҚУРБОНОВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

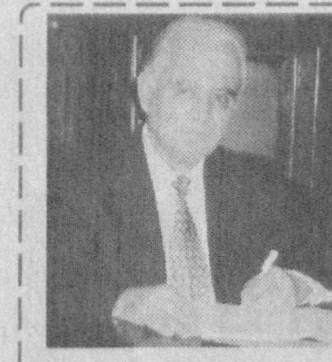

Адибга эҳтиром

Яқинда Ўзбекистон Миллий университети маданият саройида Ёзувчилар уюшмаси билан ҳамкорликда севимли ёзувчимиз Пиримқул Қодиров таваллудининг 80 йиллиги муносабати билан ижодий кеча бўлиб ўтди.

Маданият хабарлари

Унда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Ҳошимов, халқ шоири Сирожиддин Саййид ҳамда университет профессор-ўқитувчилари ва талабалари қатнашди.

— Ёзувчининг умри йиллар билан ўлчанмай, қаҳрамонлари билан ўлчанади. Ўзбек адабиётига қатор қаҳрамонлар олиб кирган Пиримқул Қодировнинг асарлари йиллар ўтса ҳам яшаб қолади, — деди профессор Ҳ.Болтабоев. — «Юлдузли тунлар»нинг яратилганига бир неча ўн йил ўтган бўлса-да, ҳамон китобхонлар қўлидан тушмайди.

Профессорлар А.Расулов ва Ҳ.Болтабоев томонидан тайёрланган «Меҳрга йўғрилган ижод» китоби адибнинг 80 йиллик юбилейига муносиб совға бўлди.

Салим АБДУРАҲМОНОВ,
ЎзМУ талабаси

Мамлакатимиз Президентининг «Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009 — 2014-йилларга мўлжалланган Давлат дастурини тайёрлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармойиши юртимиз ёшларининг маънавий олами ва маданий савиясини юксалтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Санъат кошоналари кўпаяди

Давлат дастуридан келиб чиққан ҳолда 2009 — 2014-йилларда Сирдарё вилоятида мусиқа ва санъат мактаблари моддий-техник базасини мустаҳкамлаш бўйича дастур ишлаб чиқилди. Унга асосан воҳада 14 та санъат кошонасини бунёд этиш кўзда тутилган. Гулистон, Бахт, Ширин шаҳарларида ва Сайхунобод, Сирдарё, Ховос туманларида янги мусиқа ва санъат мактаблари қурилади. Шунингдек, 300 ўринли 3 та концерт зали, 3 та махсус хореография синфлари ташкил этилади. Боёвут туманидаги 150 ўринли 10-болалар санъат мактаби капитал таъмирланади. Ушбу иншоотни янгича қиёфага келтириш мақсадида салкам 500 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга ошириш режалаштирилган.

Анорбой НОРҚУЛОВ,
«Ishonch»нинг жамоатчи мухбири

2008 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Бадиий Академияси ва Тошкент Фотосуратлар уйида рангтасвир устаси Шавкат Музаффарнинг «Ривоят» деб номланган шахсий кўргазмаси очилди.

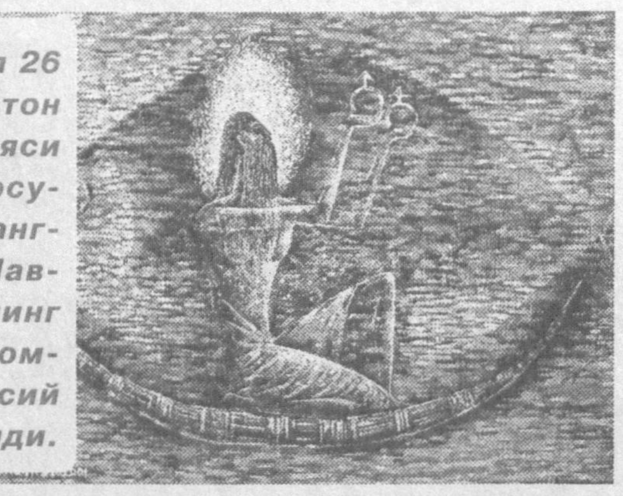

Таҳайюл чизгилари

Кўргазмадан мусаввирнинг «Умр оти», «Илҳом париси», “Ҳижрон қафаси», «Юсуф ва Зулайҳо», «Энасой эртаклари», «Муҳаббат фасли», «Миф», «Гўзал», «Ушалмас орзу», «Нажот кемаси», «Ҳаёт уммонида» каби асарлари ўрин олган. Жумладан, унинг «Машраб» асари ёркин чизиқлар орқали талқин этилган бўлса, «Толеъ қуши» картинаси Шарқ миниатюраси орқали танилган портрет анъаналарини эслатади. Кучли экспрессив туйғуларни уйғотувчи «Томоша» картинаси мисолида эса ўрта асрларда кенг тарқалган акробатлар тимсоли замонавий кўринишда тасвирланган. «Саодат калити» ва «Энасой эртаклари» асарларида араб ҳаттотлиги ҳамда турк ёзувлари рангтасвир санъатининг бадиий услублари орқали янги мазмун касб этган.

Миллий қадриятларимиз анъанасини жаҳонга танитувчи «Дорбоз» асарида ўзбек сўзаналарига хос безаклар таъсирида кўп қиррали маданиятимизнинг уйғунлашма тасвири намоён бўлади. Бу борада Шавкат Музаффар: «Асардаги орқа фон ўзбекона ҳаёт тасвири бўлса, дор инсоннинг ҳаёт йўли. Ўзбекларда йигит киши уйлангач, ота-онаси ва рафиқаси ўртасида туриб қолишини, бу шароитда иккала яқинларини тенг кўришини ифодаламоқчи бўлганман. Умуман, бошқа асарларимда ҳам инсон қанчалик замонавийлашишга интилмасин, ўзлигидан келиб чиқиб, илдизи — тарихига асосланиб иш кўришини асосламоқчи бўлганман. Манзараларни доимо кўз билан кўриб бўлмайдиган таҳайюл билан безамоқчи бўламан. Шоирона туйғулар асосида ҳар бир асарим дунёга келади. Лекин ҳамма ҳар хил сезади, фикрлайди, тушунади» дейди.

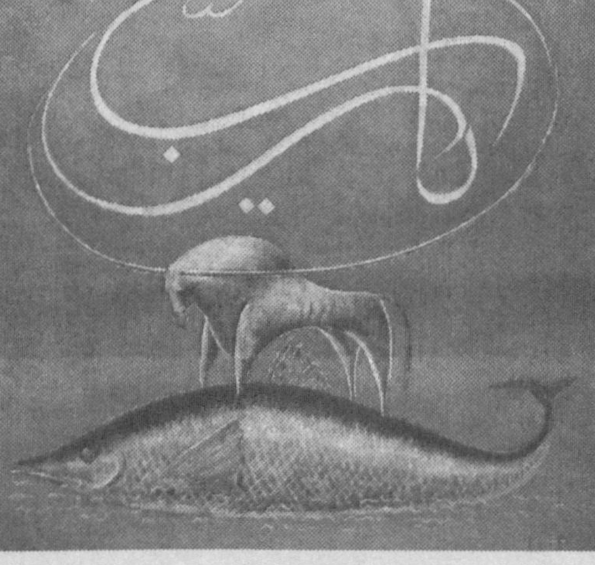

Мусаввирнинг ижодига хос бадиий услублар рангбаранглиги унинг чуқур миллий характерини янада яққол намоён этади. Умуман олганда, Шавкат Музаффарнинг шарқ афсона ва ривоятлари замонавий бадиий усуллар орқали талқин қилинган асарлари кўргазмага келганларда ажойиб таассурот қолдирди.

Улдона АБДУРАҲМОНОВА,
«Ishonch» мухбири

Бу – бизнинг қишлоқ

Боғот туманидаги Қипчоқ қишлоғида 500 хонадонда 7000 га яқин фуқаро истиқомат қилади. Кексаларнинг айтишича, илгари қишлоқ ўрни қалин тўқайзор бўлиб, бу ерга одамлар 1800 — 1825-йиллар орасида кўчиб келишган экан. Бу маълумотлар ҳақиқатга яқин деб ўйлайман. Чунки ўтмиш манбалари, жумладан, Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий ва Шермуҳаммад ўғли Мунис ҳазратларининг Хива хонлари тўғрисидаги тарихий асарларида айнан ўша даврларда Қуйи Амударёнинг Орол денгизига яқин қисмида нотинчлик ҳукм сургани ёзилади. Айниқса, Хива ҳукмдорларининг Оролбўйи аҳолиси устига уюштирган юришлари фуқароларнинг тирикчилигини оғирлаштирган. Муҳаммад Раҳимхон биринчи томонидан Амударё сувининг боғланиши натижасида эса деҳқончилик қилишда талайгина қийинчиликлар юзага келади. Натижада аҳолининг катта қисми дарёнинг юқори оқимига кўчишга мажбур бўлади.

1957 йили «Ўздавнашр» томонидан Тошкентда чоп этилган «Хива хонларининг архив ҳужжатлари» китобида эса Муҳаммад Раҳимхон биринчи ер-сув ислоҳотини амалга ошириш мақсадида ўзбек уруғларини Амунинг юқори қисмига, яъни деҳқончилик қулай ҳудудларга кўчиргани қайд этилган. Айнан ана шу талотўп замонларда Манғит ҳокимлигининг Қипчоқ қалъасидан Ҳазорасп ҳокимларининг Отов ҳудудига 10 та оила кўчирилган. Кейинчалик бу ерга ўзбекларнинг қангли, нукус, найман каби уруғларига мансуб оилалар ҳам кўчиб борганлар.

1920 йилгача қишлоқ Қуррҳоли Отов номи билан атаб келинган. Бунинг маъноси — Қуръонни ёд олган ҳофизи бор Отов, яъни юрт деганидир. Ҳақиқатан ҳам қишлоқда Қуръони Каримни ёд олган мулла Қутлимурод, мулла Султон ва Охунжон эшон каби уламолар яшаб ўтган. Улар ҳатто бутун Хива хонлигида донг таратган Қуръон ҳофизлари бўлганлар. Шу боис қишлоқ овуллари «мулла Қутлимурод мачити қавми», «мулла Султон мачити қавми» деб юритилган. Бу ҳақда «Хива хонларининг архив ҳужжатлари» китобида ҳам қисман айтиб ўтилади.

Сарҳадлар оша

1920 йилга келиб Хоразмда хонлик ҳукумати ағдарилгач, Хоразм Халқ Республикаси ташкил топди ва у бор-йўғи 4 йил фаолият кўрсатди. 1924 йилда ЎзССР ташкил этилади ва Хоразм округ сифатида унинг таркибига киради. Ана шу даврдан бошлаб минтақада қишлоқ советлари тузила бошланган. Жумладан, ушбу қишлоққа қизил империясига хос Киров номи берилади ва бошланишида Ҳазорасп районига қарайди. Дастлаб Эрмат Эшназаров, Қодир Саидов, Матёқуб Эшмуродовлар узоқ йиллар қишлоқ советига раислик қиладилар. 1970 йилдан бошлаб қишлоқ янги ташкил қилинган Боғот тумани таркибига қўшилади ва Киров қишлоқ совети тугатилиб, ҳудуди Қизилравот қишлоғига қўшиб юборилади. 1994 йилдан эътиборан қишлоқ Қизилравот таркибидан ажратилиб, алоҳида Қипчоқ қишлоқ фуқаролар йиғини сифатида қайта ташкил этилади.

Ҳудуд аҳолиси ота-боболари қадимда яшаб ўтган жойларнинг исми бўлгани учун ҳам ўз қишлоқларини Қипчоқ деб атаганлар.

Қишлоқ бундан 20-30 йиллар аввал шундоққина Амударё қирғоқларига туташиб турар эди. Дарё шимол томон силжиши натижасида кейинчалик бироз узоқроқдан оқади. Бироқ қишлоқдан эски дарё ўзанлари, Хоразмни сув билан таъминловчи Полвонёп канали оқиб ўтади. Қишлоқда иккита мактаб, битта боғча, иккита амбулатория мавжуд. Ушбу гўшада Дурпошша Худойназарова, Адилпошша Шарипова, Зулфия Матёқубова ва Рўзибой Қулматов каби воҳага таниқли ижодкорлар камолга етган.

Қишлоқ ҳудудида археологлар томонидан ҳали ўрганилмаган, фанга номаълум қадимий маданият ўчоқлари бор. Тошхумбуз, Чегара-насос каби жойларда қадимий идиш-товоқлар, квадрат ғиштлар уюми ва узунаси жануб ва шимолга қаратиб тикланган сағаналарнинг учраши бу харобалар ўрнида исломгача яшаб ўтган оташпарастлар масканлари мавжуд бўлган деган хулосага келишимизга асос бўлади.

1997 йилдан эътиборан Қипчоқ қишлоғига Қулонқорабоғ қишлоғининг Тўпчи маҳалласи қўшиб берилиши натижасида унинг ҳудуди Амударё қирғоқларигача бориб етди.

Ромон ОТАЖОНОВ

Акмал САИДОВ

Шахмат даҳосининг ўйинлари

(Охири. Боши ўтган сонларда).

Фишерга хос икки жиҳат бор. Биринчиси аҳамияти ва кўламига кўра улкандир. Бу унинг шахмат ижодиёти. Миясидан суягигача профессионал бўлган Фишер бутун ҳаётини бахш этган шахмат ўйинини жамият муносиб баҳолашини ҳамиша хоҳларди. Ўзига юксак талаблар қўйган чемпион бундай талабларни шахмат ижодиёти шароитларига ҳам қўйишга ўзини ҳақли деб ҳисобларди. Шу ўринда жаҳоннинг энг машҳур шахматчиларининг Фишерга берган баҳоларини келтиришни лозим топдик. «Ялпи» футбол («тотальный футбол») даврида Фишер чинакам ялпи шахматни — бутун тахта бўйлаб рақибини қаттиқ исканжага олиб, унга бир сония ҳам эркин нафас олиш имконини бермаслик усулини намойиш этади[1]. «Фишер шахматга кескинликни қайтарди, уни янада кучайтирди, мусобақанинг спорт жиҳатини сўнгги чегарасигача: «яланғоч» шоҳлар қолгунча курашиш даражасига етказди. У ўйинда универсализмни янада юксакка кўтарди» (А.Карпов). «Ҳар бир режада, ҳар бир юришда куч-қудрат! У бамисоли машинадек ўйнар эди» (Т.Петросян). «У жуда «қудратли» шахмат ўйинини намойиш этар эди» (В.Крамник). «У компютердек ўйинчи» (Б.Спасский). «Унинг ҳужуми ва шиддати бундай курашга ўрганмаган рақибларни янчиб ташларди» (Л.Портиш). «Фишер шахмат олимпига кўтарилишда чексиз ғайрат ва рақибларини яксон қилишнинг даҳшатли салоҳиятига асосланган энг юксак собитқадамлик рамзидир» (Г.Каспаров).

Фишер шахматда янги даврни очди: у кучли, ҳалол, муросасиз шахматчининг рамзи эди. Г.Каспаровнинг ҳисоблашича, «замонавий шахмат айнан Фишердан бошланди... У эски ўйиннинг барча томонларини замонавийлаштирди ва профессионал шахматнинг асосчиси ҳисобланиши мумкин». «Фишер — замонавий дебют тайёргарлигининг кашфиётчиси», — деб ёзади В.Крамник. Фишер ҳар қандай санъатда бўлгани каби шахматда ҳам ҳар қандай мактабга қараганда даҳолик муҳим эканлигини исботлади. XIX асрдаги машҳур немис канцлери Отто Бисмарк бир сафар инқилоблар даҳолар томонидан тайёрланади, жангарилар томонидан амалга оширилади, уларнинг самараларидан эса ярамаслар фойдаланади деган эди. Бу қанчалик ҳақиқат ёки ҳақиқат эмаслигидан қатъи назар, Фишер ҳеч қачон ярамас бўлган эмас. Бироқ юқоридаги дастлабки икки таъриф унга аниқ мос тушади.

Иккинчи — биринчисига тўлиқ боғлиқ бўлган ва унга таққослаганда заррадек кўринган жиҳат — бу унинг хулқ-атвори, шахматдан ташқарида ўзини тутишидир.

Фишернинг ҳаёти кўп жиҳатдан жамиятга, анъаналарга қарши исён эди. У итоатсизликнинг турли кўринишларини намойиш қилар ва кутилмаган қилиқлар устаси эди. Журналистлар Фишернинг ғайритабиийлиги ва беқарорлиги учун уни «даҳо петикантроп» деб атар эдилар. Хатти-ҳаракатлари Фишернинг ҳаёти нимага тўла бахшида этилганини тушуниш имконини беради. Унинг ҳаётидаги барча нарса шахмат билан боғлиқ эди. Ахлоқий тамойиллар, севги, бошқаларга муносабат қалбидаги шахмат марказидан шаклланар эди. Бироқ Фишернинг хатти-ҳаракатлари чинакам шахмат ижодиётига зиддир. Шу муносабат билан 1974 йили Б.Спасский бундай деган эди: «У ўта моҳир ва айни пайтда ўртамиёна одам. Шахмат оламида уни камдан-кам одам тушунади».

«Фишернинг фожиаси, эҳтимол, у шахмат тахтаси ортидаги ўз рақибларигагина эмас, балки ташқи оламни ўзи ноаниқ тасаввур этишига ҳам қарши курашишида эди» (М.Ботвинник).

Фишер учун шахмат болалик пайтидан бошлаб шўнғиган ҳаёт уммони эди. Жажжи Бобби шахматчилик ҳунарини ўйинга айлантирди, аниқроғи, ҳунармандчиликни мажбурлаш юкидан халос қилиб, ўйинга айлантирди. Ғоят истеъдодли боланинг етук шахматчига айланиши Фишерда силлиқ ўтган бўлса, қалбининг ички ҳолати жуда зиддиятли кечди. Фридрах Ницше «Эзгулик ва ёвузликнинг тескари томонида» китобида шундай ёзган: «Эр киши бўлиш — болаликда ўйин вақтидаги жиддийлигингни қўлга киритиш демакдир»[2]. Фишер — бола шахматни ўйин сифатида қабул қилиб, унинг ички талабларидан келиб чиқиб, қоида ва қонунларига бўйсунди, унга хизмат қилди. «Бу 15 ёшли ўсмирда шахматга қанчалар чексиз муҳаббат бор», — деган эди М.Тал.

Фишернинг шахматдаги йўли машаққатли бўлди, бироқ бу ўз санъатига содиқ даҳо шахматчи босиб ўтган йўлдир. У ўта истеъдодли бола сифатида ҳаммани қойил қолдирди ва беқиёс моҳир шахматчи шуҳрати бир умр унга муҳрланиб қолди. У шахматга мутлақ ноёб фидойиликни ва ўйин билан уйғунлашиб кетишни намоён қилди. Фишерни ҳаммадан кўра кўпроқ биладиган Борис Спасский «Сиз Фишер билан ўйнар экансиз, гап ютқазишингиз ёки ютишингизда эмас. Гап сиз омон қолишингизда» деб бежиз айтмаган.

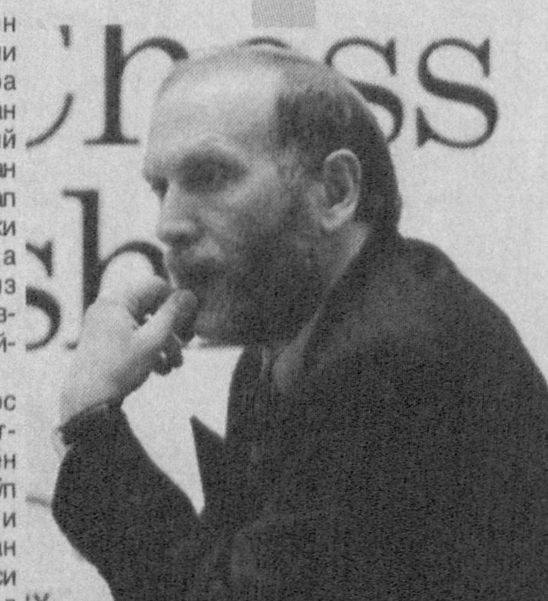

Фишерга хос шахсиятпарастликнинг намоён бўлиши унинг кўп нарсаларни ўзлаштира олган «жамоавий» шахси табиатига зид эмас; аксинча: бошқалар томонидан яратилган шахмат оламининг хилма-хиллигигина эмас, балки шахматнинг бутун тарихи Фишернинг шахмат тафаккурини шакллантирди.

Фишернинг «шахмат»даги универсаллиги фавқулодда салоҳияти билан дунёни ҳайратга солди ва қадимий ўйиннинг нуфузини кўтарди. Унда Капабланкага хос нодир ўйин техникаси, Алёхинга хос шахмат тахтаси бўйлаб хатти-ҳаракатлар кенглиги, Талга хос комбинацион англаш кескинлиги, курашнинг руҳий нозикликларидан фойдаланишда Ласкерга хос ёндашиш мужассамлашган эди»[3].

Фишернинг ижоди бутун шахмат оламини қамраб олади. Ушбу олам Фишер учун марказида Инсон турган шахмат коинотига айланди. Фишер учун шахмат дунёнинг мутлақ ифодаси эди, қолган ҳамма нарса эса — атиги мана шу ифодани акс эттирадиган қўшимча восита эди, холос. Фишер ташқаридан ичкарига эмас, балки ичкаридан ташқарига борарди. Бироқ у манзарани эмас, инсонни ифода этарди. Ташқари унга таъсир кўрсатмаслиги керак эди. У бутун вужуди билан фақат шахматга хизмат қилди.

Фишер бутун ижодиёти билан икки буюк инсон фикрини инкор этди. Биринчиси инглиз ёзувчиси Бернард Шоу бўлиб, у: «Шахматчилар бирор ақлли ва арзирли иш қилаяпман деб ўйлайдиган одамлар. Аслида эса улар вақт сарфлаб, шунчаки ўз кўнгилларини чоғ қиладилар», — деган. Иккинчиси эса француз энциклопедисти Дени Дидро бўлиб, у: «Аҳмоқ одам айни вақтда кучли шахматчи ҳам бўлиши мумкин», — деган.

Шубҳасиз, Бобби Фишер — шахмат даҳоси. «Даҳо Тангри ва Табиатдаги яширинишига ҳожат қолдирмайдиган ишлар пайдо бўлиши имконини берадиган маҳсулдор кучдир, бинобарин, улар изсиз кетмайди ва абадийдир»[4]. Буюк немис гуманисти Гётенинг ушбу сўзлари Фишернинг шахмат ижодиётига тўла-тўкис тааллуқли. Чунки бунда куч-қудрат мужассамлашган, у авлоддан-авлодга ўтади ва уни ҳеч қачон тугатиб, йўқотиб бўлмайди. Фишернинг шахмат ижодиёти шахматчиларнинг кўплаб авлодларига қараганда ҳам барҳаётроқ бўлишига шубҳаланмайман.

В.Нерсесянцнинг Фишер фожиаси тўғрисидаги зукко ва ажойиб мақоласидан чуқур қониқиш ҳосил қилдим. Шубҳасиз, у Фишер тўғрисида мен ўқиган мақолаларнинг энг яхшиларидан биридир. Ҳаётдаги барча ҳодисаларга мос тушадиган хулоса чиқаришдан олдин масалан чинакамига пухта ўйлайдиганларни камдан-кам учратиш мумкин.

В.Нерсесянцнинг мақоласи Фишер ҳақида бўлгани учунгина ноёб эмас. Энг асосийси, бу тахлитдаги мақола ҳеч бир шахматчи тўғрисида ҳеч қачон ёзилмаганлигида. На Ботвинник, на Тал, на Петросяннинг шахматдаги ижодий усули, улар шахмат тафаккурининг моҳияти шунчалик батафсил ва малакали талқин қилинган мақола ҳеч пайдо бўлмади. В.Нерсесянцнинг мақоласи Фишернинг шахматга ёндашуви барча фазилат ва нуқсонлари билан бирга муфассал очиб берилган ижодий сиймоси ифодаси ҳамдир.

Академик В.Нерсесянцнинг йигирмадан ортиқ илмий асари буюк мутафаккирлар — файласуф, ҳуқуқшунос, диншунос, тарихчи, социологлар ҳаёти ва ижодига бағишланган. «Бобби Фишернинг мушкул партияси» мақоласи уларни муваффақиятли равишда тўлдиради. Мақола жанрига кўра ҳужжатли публицистикага тааллуқли. Унда В.Нерсесянцнинг инсон характерининг ўзгарувчанлиги, даҳо ҳаётида шон-шуҳратнинг роли, даҳоликнинг манбалари тўғрисидаги мулоҳазалари ўз аксини топган. В.Нерсесянцнинг мақоласи адабий жанрнинг эркинлиги билан ҳайратга солади: эссе сиймо чизгилари, фалсафий мулоҳазалар, адабий ҳикматлар билан ёнма-ён. Мақоланинг ўзига хослиги ҳам мана шунда.

В.Нерсесянцни одамзотга хос энг ҳайратли ҳоллардан бири — даҳолик муаммоси ҳаяжонга солади. Асрлардан буён даҳолик худо ўзи марҳамат этган сеҳрли «белги» ҳисобланарди. Даҳолар ва даҳолик ҳақида сон-саноқсиз китоблар битилган. Даҳоликнинг сир-асрорлари аждодларимиз тасаввурини тўлқинлантирган. Бу В.Нерсесянцни ҳам, кўплаб замондошларимизни ҳам ҳаяжонлантиради. Бироқ сирни очиш ҳозирча ҳеч кимга насиб қилмаган. Шу сабабли улкан ҳуқуқшунос олим ва мутафаккир В.Нерсесянцнинг даҳолик сирини тушунишга уриниши жиддий эътиборга моликдир. Табиат инсонга ато этган улкан имкониятларни беҳуда сарфламаслик учун даҳоликнинг негизларини тушуниб етиб, бундан ҳаётимизда тўлиқроқ фойдаланиш ўта жозибали туюлади, албатта. Академик В.Нерсесянцнинг даҳолар дуч келадиган қийинчиликлар ва инсонга даҳоликка эришиш имкониятини берадиган воситалар тўғрисидаги мулоҳазалари фавқулодда долзарб ва кенг китобхонлар учун фойдалилиги шубҳасиз.

Д.Дидро одамзотнинг даҳоликка даъвосини рад этиб, жуда ифодали ҳолда «Даҳолар осмондан тушади» деган эди. Бироқ барча инсонлар каби даҳолар ҳам ҳамма даврларда курраи заминимизда баъзан бирор хусусияти билан бошқалардан ажралиб турмайдиган оддий одамлар оилаларида туғилган ва туғилмоқда. Фишернинг келиб чиқиши буни яққол исботлайди[5].

Даҳолик шунчалик ақл бовар қилмайдиган ва сирли воқеаки, у инсон тушунчаси доирасига сиғмайдиган Аллоҳ таоло инъоми сифатида қабул қилинади. Даҳолик шу қадар ноёб, шу қадар бетакрорки, ҳар бир даҳо — Сукрот ва Гегел, ибн Сино ва Улуғбек, Моцарт ва Бетховен, Микеланжело ва Рафаэл, Гёте ва Пушкин, Ньютон ва Эйнштейннинг номи ортида бошқаларга ҳеч ўхшамайдиган алоҳида, улкан фазовий, бутун олам кўламидаги дунё қад ростлайди... Ҳақиқатан ҳам А.Герцен айтганидек: «Даҳолар — тарих безагидир». Гёте ҳар бир даҳонинг энг муҳим, бирламчи ва якунловчи хусусияти ҳақиқатга бўлган муҳаббат ва унга интилиш деб уқтирган эди.

Англиялик таниқли романтик шоирлардан бири Уилям Вордсворт даҳоликни интеллектуал оламнинг (инсон тафаккури, инсон ижоди билан яратиладиган оламнинг) қандайдир янги, аҳамиятли унсур билан бойиши сифатида таърифлаган эди. Р.Фишернинг шахмат даҳоси бунинг гўзал тасдиғидир.

Бугунги Бобби Фишерга келганда эса биз Эзгулик ва Ёвузлик ўртасидаги абадий қарама-қаршиликни кузатишимиз мумкин. Ушбу низо, ҳеч қачон тўхтамайдиган кураш бизга шошилинч хулосалар чиқармасдан мулоҳаза юритиш, фикрлаш имкониятини беради. Лев Толстой «Уруш ва тинчлик» романи сўнгида шундай деб ёзган эди: «Китобимнинг бутун маъно-моҳияти дунёда ёвузлик кўп бўлса, барча эзгулик бирлашиши кераклигини кўрсатишдан иборатдир. Ҳаммаси мана қанчалар оддий».

Фишер ҳақида ўйлар эканмиз, саракни саракка, пучни пучга ажратиб олишимиз керак. Биз у дучор бўлган нарсага енгил-елпи муносабатда бўлмаслигимиз лозим. Биз ўзимиздан Фишер маънавий ва руҳий таназзулга учрамаслиги учун ҳамма нарсани қилдикми деб сўрашимиз зарур. Мана қанчалар оддий! Ва шу билан бирга, қанчалар мураккаб[6].

Ҳаётни эрта тарк этган даҳо (ҳеч қандай муболағасиз) Владик Сумбатович Нерсесянцнинг «Бобби Фишернинг мушкул партияси» пурмаъно мақоласини мутолаа қилиш менда мана шундай фикр-мулоҳазаларни уйғотди.

2007 йил феврал

1 Қаранг: Линдер И, Линдер В. «Роберт Фишер: жизнь и игра». М.: 2006 г
2 Ницше Ф. По ту сторону добра и зла Ницше ф. Соч. в 2-х т. М.: 1990.С.295.
3 Линдер И. Линдер В., Роберт Фишер: жизнь и игра. М.: 2006.С.37.
4 Эккерман И. Разговоры с Гёте в последние годы его жизны. М.: 1981. С.562.
5 2004 йили Боббининг отаси Герард Фишер эмаслиги, балки унинг онаси Регина сингари яҳудий бўлган венгер муҳожири Пол Феликс Немени эканлиги ҳақидаги шов-шувли хабарлар тарқалди. Қаранг: Edmonds D., Eidnov J. Bobby Fischer goes to war. London, 2004.
6 Харитон Лев. «вебсайтская история», 19 апреля 2005 г.

Газетанинг навбатдаги сони 4 декабр, пайшанба куни чиқади.

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ - ОЛИЙ БАХТ
O'.K.U.F. F.T.U.U.

Muassis:
O`zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi

Bosh muharrir:
Abduxoliq Abdurazzoqov

Tahrir hay`ati:
Alla DOLJENKOVA,
Anvar YUNUSOV,
Dovud MADIYEV (Bosh muharrir o`rinbosari),
Jahongir SHAROFBOYEV (Mas`ul kotib),
Ma`mura ADILOVA,
Mirzohid SODIQOV,
Normamat AllAYOROV,
Nosirxon AKBAROV,
Oysuluv NAFASOVA,
Pirimqul QODIROV,
Sog`indiq NIYETULLAYEV,
Shamsi ESONBOYEV

Bo`limlar:
Kasaba uyushmalari hayoti 256-87-63
Huquq va xalqaro hayot 256-87-73
Ijtimoiy-iqtisodiy siyosat 256-87-74
Milliy-ma`naviy qadriyatlar va sport 256-82-79
Xatlar va muxbirlar bilan ishlash 256-85-43
Reklama va e`lonlar 256-03-90

Manzilimiz:
100165, Toshkent shahri, «Buxoro» ko`chasi, 24-uy
E-mail: ishonch-doverie@mail.ru

Nashr ko`rsatkichi: 133; 134

Navbatchi muharrir: N.Rafiqov
Navbatchi: A. Abdiyev
Musahhih: N.Mahaмov

Gazeta «Ishonch»ning kompyuter markazida terildi va sahifalandi.
Sahifalovchilar: H.Abdujalilov va Y.Mixaylovskiy

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Korxona manzili: «Buyuk Turon» ko`chasi, 41-uy.

O`zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0116-raqam bilan ro`yxatga olingan.
Gazeta ofset usulida, A-2 formatida bosildi. Hajmi 2 bosma taboq.

Gazeta haftaning seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda.

«Ishonch»dan olingan ma`lumotlarda manba sifatida gazeta nomi ko`rsatilishi shart. Mualliflar fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin.

(h)- Tijorat materiallari

Босишга топшириш вақти - 21.00.
Топширилди - 21.00

Буюртма Г — 1014

9946 nusxada bosildi

2 5 6